

VII. Sziládi Péter

Személyiségsértés algoritmussal? – avagy a Google automatikus kiegészítő funkciója³²⁰

1. Bevezető gondolatok

Carl Friedrich v. Weizsäcker még 1950-ben így fogalmazott: „*Úgy gondolom, hogy a rádió feltalálása nagyobb felelősséget von maga után, mint az atombomba elkészítése. A propaganda sokkal mélyebbre tör, mint a bombák.*”³²¹ Ehhez képest a legújabb telekommunikációs hálózatok és eszközök megjelenése még jelentősebb problémákat vet fel. Amióta az internet széles rétegek számára elérhetővé vált, azóta fontos kérdés az azon megjelenő, a tartalmat elérhetővé tevő (közvetítő) szolgáltatók felelőssége, jóllehet a szabályozás csak nehezen tudja a technikai változásokkal felvenni a versenyt. Az alapvető tézisek még távol állnak a teljes kidolgozottságtól még úgy is, hogy mind domesztikus, mind európai uniós szinten született szabályozás, s annak reformja is nemrégén zajlott le.³²² A hiányosságokat kiválóan példázza az egyik Nagy-Britanniában született bírósági határozat indokolása, ahol Eady bíró a következőképpen érvelt: „egyetlen döntés sem született az internetes szolgáltatást nyújtók kapcsán idáig, amely kifejezetten lefektetett volna olyan általános alapelveket, amelyek körvonalazzák ezeknek az entitásoknak a tradicionális common law-ban betöltött szerepét.”³²³ Ez az érvelés azonban a kontinentális jogrendszerekben is igaznak bizonyul, a törvényi, irányelvi és rendeleti szabályozást még csak néhány bírósági ítélet próbálta tisztázni, több-kevesebb sikerrel.³²⁴ Általánosan alkalmazható zsinórmértékhez viszont nem nyúlhatunk, az a tudomány fejlődése, illetve a későbbi ítéletek folytán kerülhet majd kidolgozásra. Ennek ellenére az előremutató, az érdekeket megfelelően súlyozó megoldás végső soron e döntésekből következtethető, mindamellett, hogy a nemzetközi összehasonlításnak is helye van a konklúziók levonása érdekében.

Különösen az egyes keresőmotorokban működő automatikus kiegészítő funkció teszi újszerűvé a szólásszabadság és a személyiségi jogok érvényesülésének alapvető

³²⁰A tanulmány elkészítéséhez a szerző külön köszöni Prof. Dr. Menyhárd Attila tanszékvezető, egyetemi tanár

segítségét. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-1 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

³²¹„*Ich möchte glauben, daß die Erfindung des Radios größere Verantwortung mit sich bringt als die Erfindung der Atombombe. Denn Propaganda greift tiefer als Bomben.*” (Szerz. ford.) Carl Friedrich v. WEIZSÄCKER: „Festvortrag Wohinführtuns die Wissenschaft?” *1. Ordentlichen Hauptversammlung der Max-Planck-Gesellschaft am 5./6.10. 1950.* 35.

³²²Az EU 2016-ban elfogadott, majd 2018-ban hatályba lépett új rendeleti alapú adatvédelmi szabályozása már kitér az előzőekben csak a bírósági gyakorlatban kimunkált princípiumokra [2016/679/EU (általános adatvédelmi) rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 17. cikk „az elfeledtetéshez való jog”], ez azonban még mindig nem rendelkezik a teljes problémakört lefedő dogmatikai megalapozottsággal.

³²³Tamiz v Google [2012] EWHC 449 (QB) [32]

³²⁴A közvetítői felelősség kérdéseit a keresőmotorokkal kapcsolatban eddig összesen hat jogerős ítélet taglalta (ebből egy-egy német, osztrák, brit, valamint három francia, részletesebben lásd. a későbbiekben), más kérdésekben pedig – elsősorban a feledésbe merüléshez való jog körében – meghatározó EU Bírósági és Tokiói Legfelsőbb Bírósági ítéletek foglaltak állást.

konfliktusát.³²⁵ 2009-től jelentős változás történt ugyanis a keresők piacán; ekkor tűnt fel a fenti funkció a Google szolgáltatásai között.³²⁶ Ennek köszönhetően úgy lehet rátalálni egyes információkra a keresőmotor használata közben, hogy a keresési kulcsszavakat nem is kell a maguk teljességében begépelni, egy bizonyos algoritmus ugyanis „előre gondolkodik” helyettünk.³²⁷ A folyamatos kiegészítéssel pedig akár meg is változtathatja keresésünk irányát az online kliens, még mielőtt lenyomnánk az „Entert”. Más szóval a Google keresési eredményünket előrevetíti, megjósolja, vagy éppen erre nézve javaslatokat tesz nekünk, melyekkel olyan találatokra bukkanhatunk, amelyek az érdeklődési körünkhöz kapcsolódnak.³²⁸ A javaslatok azonban hatással lehetnek a keresett természetes vagy jogi személy személyiségi (tágabban adatvédelmi) jogaira, illetve gazdasági helyzetére, sőt érdekeiket is súlyosan sérthetik. Utóbbi feltevés könnyen alátámasztható néhány arányszámmal. A honlapokat felkeresők csupán 15%-a jut el közvetlenül az adott kiszolgálóhoz, a többi felhasználó különböző keresőkön keresztül teszi ezt meg. Nem kétséges tehát, hogy egy adott vállalat az automatikus kiegészítés folytán vagy az ún. „Google Page Rank” keresési találatok általi sorba rendezés következtében súlyos gazdasági hátrányhoz vagy éppen előnyhöz juthat, ennek minden jogi konzekvenciájával együtt.³²⁹ A keresőmotorokat üzemeltetők szempontjából pedig fontos megjegyezni, hogy a felhasználók egyre növekedő számának következtében a honlapok indexálása, keresési kapcsolatok feldolgozása nehezebbé vált. Ráadásul ezek az algoritmusok nagy mennyiségű személyes adatot is feldolgoznak és tárolnak hosszabb távon – akár „akarattuk ellenére” is –, hogy a későbbi eredményeket ennek megfelelően alakítsák.³³⁰ A folyamatban további kérdés a fejlesztők szerepe. Mivel az automatizált szoftver a fentiek szerint tárol, illetve hozzáfér adatokhoz, így ezzel a felügyelet lehetősége, vagy akár kötelezettsége is együtt járhat.

Az esetleges jogsértések az eddigi gyakorlat alapján sokfélék lehetnek. Annak köszönhetően, hogy a kereső algoritmusai szavak kombinációját állítja elő még a találatok listázását megelőzően, a leggyakrabban felmerülő jogsértő tartalom egy adott üzletember vagy vállalkozás neve mellett bizalmatlanságot keltő kifejezések megjelenítése. Ilyen lehet a „csaló” vagy „szélhámos”.³³¹ Ezek az esetek – függően attól, hogy milyen kontextusban,

³²⁵ Stavroula KARAPAPA – Maurizio BORGHI: „Search engine liability for autocomplete suggestions: personality, privacy and the power of the algorithm” *International Journal of Law and Information Technology* 2015/23. 261–262.

³²⁶ „Faster is better on Google Suggest”. Official Google Blog. googleblog.blogspot.com/2009/05/faster-is-better-on-google-suggest.html.

³²⁷ „Algoritmusok – A keresés világa – Google”.

www.google.com/insidesearch/howsearchworks/algorithms.html.

³²⁸ Anne S. Y. CHEUNG: „Defaming by Suggestion: Searching for Search Engine Liability in the Autocomplete Era” in KOLTAY András (szerk.): *Comparative Perspectives on the Fundamental Freedom of Expression* (Budapest: Complex 2015) 467.

³²⁹ Derek STURDY: „Search Engine Optimisation and Automatic Classification” *Legal Information Management* 2010/10. 24–28.

³³⁰ Graziana KASTL: „Algorithmen – Fluch oder Segen? Eine Analyse der Autocomplete-Funktion der Google-Suchmaschine” *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht* 2015/2. 136.

³³¹ Ld. például: Fővárosi Ítéltábla Pf. 20.313/2016/6. számú ügye, Google v. Lyonnaise de garantie, Cour de Cassation (Franciaország), 2013. június 19. [a vállalat nevéhez az „escroc” (csaló) szó párosítva]; Direct Energie v. Google, Tribunal de Commerce de Paris (Franciaország), 2009. május 7. [a vállalat nevéhez az „arnaque” (tolvaj) szó párosítva]; Albert Tanneur Institut & Co v. Google, Tribunal Cantonal du Jura (Svájc), 2011. február 12. [a személy nevéhez a „scam” (csaló) szó párosítva]; OLG Hamburg (Németország), 3 U 67/11, 2011. május 26. [a vállalat nevéhez a „Betrug” (csaló) és „Machenschaften” (mesterkedő) szó párosítva]; OLG München

vállalkozási vagy személyes körben érintik a személyt – a magánélet sérelméhez, a személy hátrányos megkülönböztetéséhez, illetve a (gazdasági) jó hírnevének a csorbításához vezethetnek. Ugyanezzel kapcsolatban felmerül a kérdés, hogy a közszereplők³³² ebben az esetben is szélesebb tűrésű kötelezettséggel rendelkeznek-e.

Más esetekben nem feltétlenül jóhírnév-sértő tartalommal állunk szemben, viszont a társított kifejezések egyszerűen lehetnek alaptalanok, félrevezetőek vagy hamisak.³³³ Ugyanezt a tárgykört érinti, mégis speciálisabb kérdés a névviseléshez való jog, ahol különösen a névváltoztatás és az azzal kapcsolatban felmerülő további problémák relevánsak.³³⁴

Külön értelmezendő a személy múltjához kapcsolódó egyes, a nyilvánosságra hozatal időpontjában jogszerű tartalmak újabb „felfedezése”, tehát az az eset, amikor a kereső az esetlegesen a feledésbe merüléshez való jog³³⁵ kategóriájába tartozó információt listáz.³³⁶ Ugyanígy határterület a zeneművek, illetve filmalkotások címei melletti legális fájlmegosztó portálok („Rapidshare”) vagy azokra utaló általános kifejezések („torrent”) megjelenítése is. Ezek alkalmasak lehetnek a felhasználók kalóz tartalmak felé történő akaratlan terelésére.³³⁷ Ugyanezen irány folytatását jelenti a védjegyek és más szerzői jogok megsértésének elemzése, ez azonban jelen tanulmány vizsgálati tárgyán túlmutat.

A fent említett kérdéskörök és az azokhoz tartozó bírósági ítéletek sokasága bár bizonyos irányokat mutat, mégis keresi a végleges, a felek számára lehető legmegtámasztottabb judikatúrát.³³⁸ De azzal, hogy nincs egy kikristályosodott határvonal arra, hogy milyen kontextusban és feltételekkel állapíthatjuk meg a keresők kiegészítő funkcióinak a felelősségét és a felelősét, több kérdést kell tisztáznunk. Ha azzal egyet is értünk, hogy a

(Németország), 29 U 1747/11, 2011. szeptember 29. [a vállalat nevéhez az „Abzocke” (lenyúló) szó párosítva]; X v. Google Tribunale Ordinario di Milano (Olaszország), N RG 2012/68306, 2013. március 25. [a személy nevéhez a „setta” (szekta), „truffa” (csaló) szó párosítva].

³³² A 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban kifejtettek szerint az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a szólásszabadság „különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. A közhatalom gyakorlásában résztvevő személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása felel meg a demokratikus jogállamiságból adódó alkotmányos követelményeknek”.

³³³ Guy Hingston v. Google Inc, US District Court (USA), SACV 12 - 02202 [a személy nevéhez a „bankruptcy” (bankrablás) szó párosítva]; OLG Köln (Németország), 15 U 199/11, 2012. május 10. [a személy nevéhez a „Scientology” (szcientológia) szó párosítva]; X v. Google, Tribunale Ordinario di Pinerolo (Olaszország), 2012. március 23. [a személy nevéhez az „indagato” (nyomozás alatt) és „arrestato” (elfogás alatt) szó párosítva].

³³⁴ Oberster Gerichtshof (Ausztria), 6 Ob 26/16s, 2016. március 30.

³³⁵ Rendelet 17. cikk „az elfeledtetéshez való jog”.

³³⁶ Fővárosi Ítéltábla Pf. 20.776/2016/4. számú ügye; Fővárosi Ítéltábla Pf. 20.313/2016/6. számú ügye; González v. Google Spain, EUB C-131/12. sz. ügy (a továbbiakban: González v. Google ítélet); OLG Köln (Németország), 15 U 56/17, 2018. január 25. (egy szexuális bűncselekmény elkövetésével kapcsolatos jogerősen elbírált ügyről szóló cikk újbóli listázása miatt indított eljárásban a felperes másodfokon is nyert); LG Mönchengladbach (Németország), 10 O 170/12, 2013. szeptember 5. (a felperes nevét a „Stasi”-val, az egykori kelet-német titkosszolgálat nevével párosította a kiegészítő funkció, a fél egyébként egykoron valóban a titkosrendőrség tagja volt); Madame C. v. Google France, TGI Montpellier, 2010. október 28. és CA Montpellier Ch 5 (Franciaország), 2011. szeptember 29. (a felperes neve egy felnőtt film címével jelent meg, amelyben régebben játszott).

³³⁷ Syndicat National de l'Édition Phonographique (SNEP) v. Google, Cour de Cassation (Franciaország), 2012. július 12.

³³⁸ Agnes CALLAMARD: „Are courts re-inventing Internet regulation?” *International Review of Law, Computers & Technology* 2017/3. 324.

jogsértések megállapíthatóak, az kérdés marad, hogy magával a tartalom megjelenítésével, annak el nem távolításával vagy bizonyos „értesítés-eltávolítási eljárás” („notice and takedown”) implementációjának elmulasztásával következik-e be? A rendszergazdák, illetve fejlesztők mennyiben hatnak közre a tartalom kialakításában? Mennyire kell szélesnek lenni a felelősségüknek, ha egyáltalán felelőssé tehetőek? Ha nem állapítható meg ez, akkor mégis ki (mi) az, aki (ami) megfelelően teljesítheti, illetve teljesíteni köteles a jogsértésből származó kérelmeket, szankciókat? Melyek lehetnek ezek a hatékony jogkövetkezmények? Mennyiben adható ezekre a kérdésekre jogi, mennyiben azon túli válasz?

Ezekre a jogi kérdésekre kívánok tanulmányomban részletesebben kitérni, s az egyes európai államok joggyakorlata, valamint az Európai Unió Bíróságának esetjoga alapján értelmezni a problémát. Elsőként a kontinentális jogrendszer szemszögéből Németországban az R.S. v. Google³³⁹ ügy kapcsán kutatom a bíróság által bizonyos esetekben „felelőssé tehető” algoritmust.³⁴⁰ Majd a common law országaiban alkalmazott jog és fent említett problémákra adott válaszok kontextusában próbálok következtetésre jutni. Vizsgálódásom középpontjában közelebbről a Metropolitan International Schools Limited v. Design Technica Corporation & Google UK Limited & Google Inc.³⁴¹ ügy áll majd. Ezt követően az Európai Unió Bíróságához a spanyol bíróságoktól előzetes döntéshozatali eljárásra előterjesztett ügy kapcsán, a keresőmotorok kontextusában a „feledésbe merüléshez való jog” kérdését fogom elemezni.³⁴² Ezeknek a külföldi bírósági döntéseknek és azok jogszabályi alapjainak figyelembevételével, valamint a magyar jogrendszer sajátosságait is felsorakoztatva tanulmányom végkövetkeztetéseként a magyarországi joggyakorlat választát próbálom megfogalmazni az esetleges, hazai bíróság előtt felmerülő hasonló jóhírnév-sértő ügyekre.

2. A keresőmotorok működése

2.1. A „Big Data” világa és a keresők algoritmusai

A keresőmotorok úgy funkcionálnak, mint a könyvtárosok, akik a kaotikus online világban próbálnak rendet rakni. Mindemellett kritikusok is, akik kiemelnek egyes tartalmakat, hogy magasztalják vagy éppen a földre tiporják azokat. Ugyanakkor kémeik is, akiknek az a feladatuk, hogy információkat gyűjtsenek gyorsan és diszkréten.³⁴³ A weboldalak egyre növekvő száma miatt a túlságosan széles választékból a felhasználó ugyanis egyedül nehezen tudna „megfelelően” választani, ebbe kapcsolódnak bele a keresők algoritmusai.³⁴⁴ Ezzel pedig az egyéb információk mellett felhasználói adatokat is gyűjtenek különböző módokon.

³³⁹ R.S. a felperes nevének rövidítése, mely a könnyebb hivatkozást hivatott szolgálni. Az ítéletet ld.: Urteil vom 14. Mai 2013 – VI ZR 269/12

³⁴⁰ Maga az ítélet úgy fogalmaz, hogy bizonyos vitás esetekben lényeg a mulasztás súlyosságában fogható meg („nach den besonderen Umständen des Streitfalles liegt der Schwerpunkt der Vorwerfbarkeit in einem Unterlassen”). Urteil vom 14. Mai 2013 – VI ZR 269/12 (30)

³⁴¹ Metropolitan International Schools Ltd v Design Technica Corporation & Google Inc [2009] EWHC 1765 (QB) (a továbbiakban: Metropolitan v. Google ítélet)

³⁴² González v. Google ítélet

³⁴³ Seema GHATNEKAR: „Injury by Algorithm” *Loyola of Los Angeles Entertainment Law Review* 2012-2013/2. 175.

³⁴⁴ Gauß KÜHLING: „Suchmaschinen – eine Gefahr für den Informationszugang und die Informationsvielfalt?” *ZUM* 2007/1. 881.

Ráadásul a honlapok által egyébként is nagy mennyiségben gyűjtött személyi információk mellett az összes keresés során hátrahagyott adatokat gyűjtik és tárolják, anélkül, hogy erről feltétlen tudomásunk lenne.³⁴⁵ Az IP címeken, a keresés helyén és idején kívül a begépelte kulcsszót, a klikkelések gyakoriságát és gyorsaságát is felhalmozzák a szolgáltatók. Tehát éppen ez a formája a „Big Data”-nak, amely hatalmas részét kiteszi az internetes adatgyűjtésnek, csak Magyarországon a Google egyedül tízmillió feletti lekérdezést regisztrál naponta.³⁴⁶

Az internet világának rohamos fejlődése sok problémát okoz a jogalkotónak, mivel olykor úgy tűnik, hogy a szabályozás mindinkább a technikai megoldások nyomában kullog. Még a legtöbb olyan államban is, ahol keresőmotorokkal kapcsolatos telekommunikációs törvényeket hoztak, a szabályozáson kívül esik az automatikus kiegészítő funkció mélyreható vizsgálata és meghatározása.³⁴⁷

A kiegészítések mechanizmusának bemutatása előtt szükséges magának a keresőmotorok működését jobban megértenünk. Miután a felhasználó begépelte a számára releváns információt, a kereső összekapcsolja őt és a tartalomszolgáltatót. Felmerül viszont a kérdés, hogy ehhez az eredményhez milyen folyamat következtében juthatunk el. A keresett kifejezések begépelése után – vagy éppen közben, ahogyan azt majd az automatikus kiegészítésnél láthatjuk – a keresőmotor felhalmozza a releváns információkat. Ezt követően a felhasználó lekéri a tartalmat, melyet értelemszerűen a kereső az eredmények listázásával teljesít, így a felhasználó hozzájut az információhoz. Természetesen a keresés kulcsa a tartalom összegyűjtése és rendszerezése. Ez az ún. „indexelés”, mely során a kereső bizonyos szoftveres eszközök³⁴⁸ segítségével gyűjti össze, s bonyolult algoritmusok felhasználásával állítja sorrendbe az eredményeket.³⁴⁹ Ekkor a keresők az ún. „metaadatokban” („metadata”) tárolt információkat analizálják a honlapokon, az egész folyamatot lényegesen lerövidítve.³⁵⁰

2.2. A Google automatikus kiegészítő funkciójának algoritmusai

Ahogy már fentebb kifejtettem, a klasszikus keresés esetén a keresőmotor a felhasználó gépelését követően, az „Enter” megnyomásával listázza az eredményeket.³⁵¹ A legfőbb különbség az automatikus kiegészítés terén az, hogy a szolgáltató ebben az esetben egy lépéssel a felhasználó előtt jár, azaz már a gépelés közben listázza az eredményeket és

³⁴⁵ Graziana KASTL: „Algorithmen – Fluch oder Segen?” *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht* 2015/1. 136.

³⁴⁶ Johanna GICZI – SZŐKE Katalin: „Hivatalos statisztika és a Big Data” *Statisztikai Szemle* 2017/5. 486.

³⁴⁷ Grimmelmann meglátása szerint a legtöbb kormány szkeptikusan viszonyul a keresőmotorokhoz. Az egyes jogi eszközöknek a jelentőségét csupán néhány jogtudós ismerte fel eddig. James GRIMMELMANN: „Structure of Search Engine Law” *Iowa Law Review* 2007-2008/1. 3.

³⁴⁸ Például az ún. „sütik” („cookies”) segítségével a keresőmotor az egyéni felhasználó felhőszolgáltatásában vagy személyi számítógépén tárolt adatok olvasásával éri el a legadekvátabb keresési eredményt. GHATNEKAR (343. l.) 177.

³⁴⁹ Ilyen a „Google Page Rank” megoldása. Részletesebben ld: Jasmine NOVAK – Andrew TOMKINS – John TOMLIN: *Page Rank Computation and the Structure of the Web: Experiments and Algorithms*. www.ramb.ethz.ch/CDstore/www2002/poster/173.pdf.

³⁵⁰ GHATNEKAR (343. l.) 177.

³⁵¹ GHATNEKAR (343. l.) 179.

javaslatokat tesz a következő karakterek leírására.³⁵² A keresőmezőbe beírt karakterek mellett tehát várható kifejezések jelennek meg, amelyek segítségével gyorsan megtalálhatjuk magunknak a keresett információkat.³⁵³ A Google mindemellett folyamatosan képes a legfrissebb kiegészítéseket nyújtani, hiszen minduntalan felkutatja a naprakész keresési feltételeket, melyeket számos algoritmus segítségével alakít át a már említett javaslatokká.³⁵⁴

A jogi kérdések megértése érdekében ennek az algoritmusnak a működésével is érdemes tisztában lennünk. Bár a Google a teljes kalkulálási folyamatot nem hozta nyilvánosságra, mégis számos internetes fejlesztő foglalkozik ezzel a művelettel. A legfontosabb az, hogy a Google három fő csoportba³⁵⁵ sorolja az automatikus kiegészítést befolyásoló tényezőket. Ez a „testre szabottság”, „keresettség volumene” és a „frissesség” elve.³⁵⁶ Az első kritériumot tovább bontva láthatjuk, hogy keresésünk nem csak előzőleg felkeresett oldalainkhoz,³⁵⁷ hanem lakhelyünkhöz és a beállított – vagy éppen kereső- – nyelvünkhöz is szorosan kapcsolódik.³⁵⁸ Másodszor, azok a kiegészítések fognak fentebb szerepelni a keresési mezőben, melyekre sok más felhasználó is rákattintott bizonyos időtávon belül.³⁵⁹ Végül pedig az egyik legfontosabb tényező, a frissesség kritériuma kapcsán érdemes megjegyezni – s egy precedensen keresztül illusztrálni –, hogy a Google a rövid idő alatt népszerűvé vált tartalmakat miként kezeli. A példám 2011. május 1-jére utal vissza. Ezen a napon halt ugyanis meg Osama Bin Laden. A halálhírt követő tizenkét perc elteltével rögtön az „Osa” begépelését követően az első kiegészítések a Bin Laden elhalálzásával kapcsolatos tartalmakat jelenítették meg.³⁶⁰

A működés megértése mellett – a későbbi jogi kérdések megválaszolásának érdekében – szükséges még taglalnia Google fejlesztői és a kiegészítéseket generáló algoritmusok és motorok egymás közötti viszonyát, azaz az előbbiekről ráhatását és beavatkozási lehetőségeit utóbbi személyiségsértő találatainak kiszűrésére. Maga a keresőóriás leszögezi, hogy az algoritmusok skálázhatók, így azokon javítást végezhetnek.³⁶¹ Azonban vannak bizonyos esetek, amikor manuális irányítást vesznek igénybe, ha a gépi megoldás nem kielégítő, így akár kormányzati bejelentésre módosíthatnak vagy törölhetnek bizonyos tartalmakat.³⁶²

³⁵² GRIMMELMANN (347. lj.) 18.

³⁵³ Például, ha valaki Magyarországon, vagy magyar nyelvre beállított böngészőben (majd később láthatjuk ennek jelentőségét) a „Budapest” szóra rákeres, akkor elsők között fogja a Google listázni az ehhez a szóhoz – jelen esetben Magyarország fővárosához – tartozó, bizonyos szempontok szerint releváns kiegészítéseket, mint a „Budapest Hotel” vagy a „Budapest Bank”. „Automatikus kiegészítés - Google Internetes Kereső Súgó”. support.google.com/websearch/answer/106230?hl=hu.

³⁵⁴ GHATNEKAR (343. lj.) 179.

³⁵⁵ Rhea DRYSDALE: *5 Suggestions for Google Suggest*. moz.com/blog/5-suggestions-for-googles-suggested-search.

³⁵⁶ DRYSDALE (355 lj.).

³⁵⁷ DRYSDALE (355 lj.).

³⁵⁸ Ez kiválóan látszik az USA automatikus kiegészítési térképén. „The United States of Autocomplete”.

www.verysmallarray.com/wp-content/uploads/101203_autocomplete.jpg.

³⁵⁹ „Automatikus kiegészítés - Google Internetes Kereső Súgó”.

support.google.com/websearch/answer/106230?hl=hu.

³⁶⁰ „Google & The Death Of Osama Bin Laden”. Search Engine Land, searchengineland.com/google-the-death-of-osama-bin-laden-75346.

³⁶¹ „Irányelvek – A keresés világa – Google”. www.google.com/insidesearch/howsearchworks/policies.html.

³⁶² Részletesebben lásd: „Tartalomeltávolításra vonatkozó kormányzati kérelmek”. www.google.com/transparencyreport/removals/government/.

Összességében tehát a technikai háttérrel kapcsolatban megjegyezhetjük, hogy a Google három alapvető irányelv alapján csoportosítja a kereséseket, amelyek jórészt maguknak a felhasználóknak a keresési szokásai alapján alakulnak. Továbbá azt is megállapíthatjuk, hogy az esetlegesen felmerülő, jogsértő – legyen az személyiségi vagy szerzői jogi jellegű – automatikus kiegészítéseket a fejlesztők manuálisan korrigálni tudják.³⁶³

3. A német jog válasza – avagy az R.S. v. Google ügy a Bundesgerichtshof előtt³⁶⁴

3.1. Az ítélkezési gyakorlat Németországban

A német jogrendszer személyiségi jogsértéssel kapcsolatos legújabb gyakorlata Caroline von Hannover monacói hercegnőnek az Emberi Jogok Európai Bírósága előtti ügyéhez³⁶⁵ kapcsolódik. A döntésben a bíróság megállapította a magánélethez – pontosabban annak sérthetlenségéhez – való jogot, melyet a fotósoktól – a hercegnő mindennapi tevékenységének részeként – védendőnek értékelték.³⁶⁶ Hamarosan viszont újabb kihívások elé kellett néznie a német igazságszolgáltatási rendszernek, hiszen az internet világa, különösen a keresőmotorok működése addig még nem látott problémákat vetett fel.³⁶⁷

Mielőtt a Bundesgerichtshof 2013-as ítéletét³⁶⁸ elemeznénk, szükséges a korábbi joggyakorlatot vizsgálódásunk központjába helyezni. Az internetszolgáltató felelősségét a Német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság 2001-ben a DENIC-ügy³⁶⁹ kapcsán mondta ki. Ebben az esetben egy ún. tartomány nevekkel („Domain-Name”) kapcsolatos jogvita esetén állapította meg a bíróság, hogy az internetszolgáltatókat csak azt követően lehet felelősségre vonni, hogy a sérelmet szenvedett személy bejelentése ellenére sem törölték a problémás tartalmat.³⁷⁰

3.2. Az R.S. v. Google ügy tényállása és jogi kérdései

Az R.S. v. Google ügy kapcsán is hasonlóan döntött a Német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság. Érvelésük szerint a Google-nek meghatározó szerepe van az automatikus kiegészítések javaslatai kapcsán. Ezzel összefüggésben pedig megállapították a felelősség határait, illetve a személyiségi jogsértés elkerülése érdekében lefolytatandó eljárást.³⁷¹

³⁶³ „How Google Instant’s Autocomplete Suggestions Work”. SearchEngineLand, searchengineland.com/how-google-instant-autocomplete-suggestions-work-62592.

³⁶⁴ R.S. a felperes nevének rövidítése, mely a könnyebb hivatkozást szolgálja. Az ítéletet lásd: Urteil vom 14. Mai 2013 – VI ZR 269/12.

³⁶⁵ Az ítéletet lásd: von Hannover v. Germany (No. 2) App nos. 40660/08 and 60641/08. [228].

³⁶⁶ Corinna COORS: „Headwind from Europe: The New Position of the German Courts on Personality Rights after the Judgment of the European Court of Human Rights” *German Law Journal* 2010/5. 531.

³⁶⁷ Gondoljunk csak abba bele, hogy egy-egy hír milyen gyorsasággal tud elterjedni a világhálón, s hogy ez milyen nagy sérelmet okozhat adott esetben egy közszereplőnek (vö. Bettina Wulff), akinek a karrierje ennek következtében akár kettő is törhet. Ezzel tulajdonképpen eleshet egyetlen pénzkereseti forrásától. COORS (366. lj.) 324.

³⁶⁸ Urteil vom 14. Mai 2013 – VI ZR 269/12.

³⁶⁹ Urteil vom 17. Mai 2001 – I ZR 251/99.

³⁷⁰ COORS (366. lj.) 324.

³⁷¹ Urteil vom 14. Mai 2013 – VI ZR 269/12 (a továbbiakban: „R.S. v. Google ítélet”) (29)-(30) bekezdés.

A jogvita alapját, egy német üzletembert, és ezzel az ő vállalkozását sértő kifejezések adták. A Google automatikus kiegészítő funkciója ugyanis „R.S.” (a felperes teljes neve) beírását követően a „szcientológia” („Scientology”) és a „csalás/csaló” („Betrug”) szavakat jelenítette meg. A felperes ezek eltávolítása miatt kereste fel később a Google-t, ám az nem volt hajlandó eltüntetni a jóhírnév-sértő javaslatokat. Az R.S. által alapított cég étrend-kiegészítőket és kozmetikumokat árusított az interneten,³⁷² s a nevéhez fűzött negatív töltetű kiegészítések miatt joggal tarthatott vállalatának rossz megítélésétől. Nem véletlen, hogy R.S. személyiségi jogainak („Persönlichkeitsrecht”) és az üzleti megítélésének sérelmére („geschäftlichen Ansehen”) alapozva indította a pert.³⁷³ Azt is le kell szögeznünk, hogy a fent említett keresési javaslatokban megjelenő állítások nem voltak igazak, a bíróság a tényállás feltárásánál kijelentette, hogy csalás miatt nem indult sohasem eljárás sem a vállalat, sem pedig annak tulajdonosa ellen. R.S. nem volt tagja semmilyen egyháznak, így a szcientológia sem volt adekvát javaslat a Google keresőjétől.³⁷⁴ Noha az elsőfokú eljárást lefolytató Landgericht és a fellebbviteli fórumként eljáró kölni Oberlandesgericht sem állapította meg a Google felelősségét a perben, a Német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság máshogyan döntött.³⁷⁵

Az alsóbb fokon eljáró bíróságok azzal érveltek, hogy a felperesnek nem sérültek a jogai, mert a már említett bántó kifejezések önmagukban nem voltak hatással R.S. jó hírre. Ráadásul a „szcientológia” és „csaló” kifejezést nem is az alperes (azaz a Google) állította, mert – ugyancsak az igazságszolgáltatási fórum véleménye szerint – az automatikus kiegészítés nem lehet erre alkalmas annak technikai funkciója, illetve „személytelensége” miatt.³⁷⁶ Nem nehéz azonban ezt az érvelést megdönteni. Felmerül ugyanis a probléma, hogy végső soron éppen a kereséseket generáló felhasználó magatartása a személyiségsértő, mivel a technikai folyamatokat (értsd: azt, hogy a keresések során a fent nevezett kifejezések megjelennek) ezen felhasználó irányítja, amely alapvető ellentmondásba kerül az előzőekben megfogalmazottakkal.³⁷⁷ A fellebbviteli bíróság ugyan helybenhagyta az ítéletet, de újabb kérdéseket is megvizsgált. A per nemzetközi jellegét vetette össze a német polgári eljárásról szóló törvényben³⁷⁸ foglalt illetékességi szabályokkal. Megállapítása szerint, mivel Németország területén következett be a jogsérelem, bár a „google.de” anyagvállalata az USA-ban bejegyzett cég, a felperes német bíróság előtt kereshet magának igazságot.³⁷⁹ Mint láthatjuk, ennek ellenére az ügy végleges – elvi – eldöntéséhez meglehetősen keveset tudott hozzátenni ez az igazságszolgáltatási fórum.

³⁷² R.S. v. Google ítélet (1) bekezdés.

³⁷³ R.S. v. Google ítélet (1) bekezdés.

³⁷⁴ R.S. v. Google ítélet (2) bekezdés.

³⁷⁵ R.S. v. Google ítélet (3) bekezdés.

³⁷⁶ R.S. v. Google ítélet (4) bekezdés.

³⁷⁷ A fent említett ellentmondás ki is olvasható az alsóbb szinten eljáró bíróságok ítéleteiből, mivel a keresőmotor automatikus kiegészítő funkcióját teljes mértékben függetleníti annak végső javaslataitól, s a „felelősséget” továbbhárítja ún. „harmadik félre”, azaz magára a felhasználóra. Részletesebben lásd: R.S. v. Google ítélet (4) bekezdés.

³⁷⁸ *Zivilprozessordnung (ZPO)* 13. §

³⁷⁹ R.S. v. Google ítélet (7) bekezdés.

3.3. A Bundesgerichtshof érvelése az R.S. v. Google ügy kapcsán

A Bundesgerichtshof viszont sokkal konzekvensebb érvekkel támasztotta alá az európai szinten is példaértékű ítéletét. A bíróság a *Német Alaptörvény* (Grundgesetz) 1. és 2. cikkét idézte,³⁸⁰ majd a *Német Polgári Törvénykönyv* (Bürgerliches Gesetzbuch) 801. § (1) bekezdésére és az 1004. § rendelkezéseire utalt,³⁸¹ végül pedig a *Német Telekommunikációs Törvény* (Telemediengesetz) 7-10. §§-ait³⁸² tette döntésének hivatkozási alapjává. Ehhez pedig egy ötlépcsős vizsgálati módszer párosult. Először a személyiségi jog sérelmét kell megállapítani, majd az okozati összefüggést szükséges mérlegelni az ilyen jogsérelem és a felperes jogai között. Harmadik lépésként a jogsértő magatartás jogtalanságát és ezzel összefüggésben a Google felelősségét kell vizsgálni, végül pedig a felelősség alóli mentesülés mértékét szükséges meghatározni.³⁸³

Első lépésként – a Grundgesetz megfelelő rendelkezései és a fentiek alapján – igazán könnyű a személyiségi jogsértés fennállását bizonyítani. R.S. ellen sohasem volt folyamatban eljárás csalás miatt, de még a szcientológia egyház tagja sem volt élete során.³⁸⁴ Ami viszont igen fontos, hogy míg a kölni bíróság érvelése szerint ezek a kiegészítések (csaló, szcientológia) mentesek voltak bármiféle sértő tartalomtól a felperesre nézve,³⁸⁵ addig a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy egy átlagos felhasználó igenis összekapcsolja ezeket a kifejezéseket a felperessel. Ezzel a kereső nem csak „jelentést ad” a személyiségsértő szavaknak, de azok sértő mivoltát is kiemeli.³⁸⁶ Következésképpen a bíróság megállapította a felperes személyiségi jogainak sérelmét.

A második kritériumnak is megfelelni látszik az ügy. A Bundesgerichtshof szerint a kereső nem véletlenszerűen választ az internet óceányi adata („Ozean von Daten“) közül,³⁸⁷ sokkal inkább egy – a felhasználók kereséseire válaszoló – automatikus kiegészítő „motorral” számolhatunk, mely maga párosítja a sértő javaslatokat a begépelte szavakhoz, nem pedig ún. „harmadik fél” teszi ezt.³⁸⁸ Ebből következik, hogy mivel a Google keresőmotorját harmadik fél bevonása nélkül fejleszti, a felelősség is közvetlenül őt terhelően állapítható meg.³⁸⁹ Ennek ellenére sem felelős az alperes minden egyes személyiségi jogsértésért, melyet az automatikus kiegészítő funkció generált.³⁹⁰

Következő kitételünk alapján a személyiségsértésnek „jogtalannak” kell lennie a német szabályozás alapján. Ez is teljesül, hiszen az itt konkuráló jogok (személyiségi jog

³⁸⁰ A Grundgesetz kimondja 1. cikkében az emberi méltóság védelmét („Menschenwürde”), 2. cikkében pedig személyiség szabad kibontakoztatásának a jogát („die freie Entfaltung der Persönlichkeit”).

³⁸¹ A § 823 I BGB a magyar sérelemdíjra hasonlító konstrukciót jeleníti meg („Schadensersatzpflicht”), az § 1004 pedig a sérelmes helyzet megszüntetésére irányuló igényt szabályozza („Beseitigungsanspruch”).

³⁸² A Telemediengesetz vonatkozó szakaszai a felelősségi szabályokat deklarálják („Verantwortlichkeit”).

³⁸³ CHEUNG (328. l.) 480.

³⁸⁴ R.S. v. Google ítélet (2) bekezdés.

³⁸⁵ R.S. v. Google ítélet (4) bekezdés.

³⁸⁶ R.S. v. Google ítélet (14) bekezdés.

³⁸⁷ R.S. v. Google ítélet (16) bekezdés.

³⁸⁸ R.S. v. Google ítélet (16) bekezdés.

³⁸⁹ R.S. v. Google ítélet (17) bekezdés.

³⁹⁰ A Google felelősségének korlátait lásd a későbbiekben.

kontravállalkozás szabadsága) csak jogtalan módon sérthetik egymást. Esetünkben a felperes jogai élveznek elsőbbséget az alperes jogaival szemben.³⁹¹

Továbbá a Telemediengesetz rendelkezései alapján sem mentesülhet az alperes, ugyanis a Google szolgáltatóként nyújtotta a saját információit. A felperes sem hivatkozott arra, hogy a keresőóriás esetlegesen továbbította, gyorstárazta vagy tárolta harmadik fél információit, mely alapján a Telemediengesetz 8-10. §§-ai szerint a felelősség korlátozására lenne lehetőség.³⁹² A keresetben megfogalmazottak ellen tehát a Google nem tudott erre hivatkozva védekezni.

Jóllehet a felperes személyiségi jogai sérültek, mégis szükséges a konkuráló alapjogok közötti ellentétet némiképpen csökkenteni az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata alapján.³⁹³ Itt a felperes személyiségi joga ütközött az alperes szólásszabadságával és vállalkozási szabadságával.³⁹⁴ Viszont a két fél jogainak versengése ellenére is úgy döntött a bíróság, hogy az alperes olyan hamis állításokat tett közzé keresőmotorján keresztül, mely minden kérdést kizáróan megalapozza a felelősségét.³⁹⁵

A Google felelőssé tehető továbbá a BGB 1004. § alatt szabályozott sérelmes helyzet megszüntetésére irányuló igény kapcsán is.³⁹⁶ A felelősség már akkor fennáll, ha a jogsértőnek lett volna rá lehetősége, hogy megelőzze a sérelmes magatartást.³⁹⁷ A jogsértő körülmény már önmagában megalapozhatja a felelősséget, nem kell feltétlenül cselekvésben megnyilvánuló hibáról számot adnunk.³⁹⁸

Végül, de nem utolsó sorban a Google felelősségének terjedelmét, más szóval annak korlátait kell megvizsgálnunk. Ebben a kérdésben teszi a legelőremutatóbb következtetését a Német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság. Különböző racionális indokok mentén leszűkíti a keresőóriás felelősségének körét olyan mértékben, hogy az kevésbé korlátozza a cégnek a vállalkozás szabadságához való jogát. Ahogyan arra már korábban utaltam, nem vonhatjuk a Telemediengesetz hatálya alá a Google felelősségének kérdését.³⁹⁹ A bíróság bizonyos körülményekre tekintettel mégis korlátozott felelősségi konstrukciót állított fel.⁴⁰⁰ Ugyanis ha a Google adatszolgáltatónak minősülne, akkor a Telemediengesetz 7. § (1) bekezdése alapján a legmagasabb mértékű felelősséggel terheltten kellene végeznie munkáját, beleértve a közölt adatok folyamatos felügyeletét és a jogsértő tartalmak azonnali eltávolítását.⁴⁰¹ Ez az internet hatalmas mennyiségű információjára és ezeknek a lekeresésére a gyakoriságára való tekintettel a valóságban végrehajthatatlannak bizonyulna. Így helyesnek tűnik a Bundesgerichtshof arra vonatkozó érvelése, hogy az alperes tevékenysége nem tisztán

³⁹¹ R.S. v. Google ítélet (21)-(22) bekezdés.

³⁹² R.S. v. Google ítélet (20) bekezdés.

³⁹³ R.S. v. Google ítélet (21) bekezdés.

³⁹⁴ R.S. v. Google ítélet (22) bekezdés.

³⁹⁵ R.S. v. Google ítélet (22) bekezdés.

³⁹⁶ Részletesebben ld.: Georgios GOUNALAKIS: „Rechtliche Grenzen der Autocomplete-Funktion von Google” *Neue Juristische Wochenzeitschrift* 2013/32. 2323.

³⁹⁷ Praktikusan ez akkortól számítható, amikor a felperes bejelentette a Google-nek, hogy személyiségsértők a keresési javaslatai. R.S. v. Google ítélet (24) bekezdés.

³⁹⁸ R.S. v. Google ítélet (24) bekezdés.

³⁹⁹ R.S. v. Google ítélet (20) bekezdés.

⁴⁰⁰ R.S. v. Google ítélet (25) bekezdés.

⁴⁰¹ GOUNALAKIS (396. lj.) 2324.

technikai, automatikus vagy passzív jellegű.⁴⁰² Leszögezte továbbá a bíróság, hogy az automatikus kiegészítő funkció nem tiltott, s annak személyiségsértő mivolta sem egy meghatározott egyén ellen irányult.⁴⁰³ Ebben a kontextusban a Google legfeljebb annyiban lehet felelős, amennyiben nem tett elegendő megelőző intézkedést a jogsértés elhárítására.⁴⁰⁴

3.4. Az R.S. v. Google ügy hatásai

A Német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság megállapította a Google – korlátozott – felelősségét, annyiban, hogy a tudomására jutott jogsértő keresési javaslatokat kötelessége oldaláról törölni. Mivel a gyakorlatban nem lehetne a folyamatos és mindenre kiterjedő felügyeletet biztosítani, a bíróság a sérelmet szenvedett felhasználó bejelentését követő törlés mellett csupán egy szűk „általános szűrőt”⁴⁰⁵ határozott meg. Utóbbinak a pontosabb definiálását pedig a később felmerülő jogviták kapcsán a bíróságok egyedi mérlegelési jogkörébe utalta.⁴⁰⁶ Ezzel a döntéssel a bíróság egyfajta „megelőzési klauzulát” vezetett be a német joggyakorlatba, amely a lehető legracionálisabban rendezte a keresőmotorok fejlesztőinek felelősségi kérdéseit.⁴⁰⁷

4. A keresőmotor mint közvetítő vagy közzétevő? – a common law jogrendszer válasza

4.1. A common law generális válasza a személyiségsértő tartalmakra

A legtöbb esetben a Google valamely egyéb szolgáltatása⁴⁰⁸ vagy keresési eredményei⁴⁰⁹ kerülnek középpontba a common law országainak eddigi judikatúrájában, az ezzel kapcsolatos gyakorlat viszont meglehetősen egységesnek mutatkozik. A jogvita középpontjában a keresőmotor – vagy egyéb más internetes szolgáltatás – üzemeltetőjének „közvetítő” („intermediary”), vagy „közzétevő” („publisher”) mivolta áll. Noha a keresési javaslatokat algoritmusok generálják, – jóllehet a felhasználóktól gyűjtött adatokra alapozva – mégis közzétevőként lehet aposztrofálni azokat.⁴¹⁰ A keresők jogi természetének megfejtéséhez az is hozzájárul, hogy az automatikus kiegészítésekénél nincsen lehetőség más vállalatot, esetleg természetes személyt perelni, hogy az adott sértő tartalmat eltávolítsa.⁴¹¹

Főleg a brit joggyakorlatot figyelembe véve két feltételnek kell teljesülnie annak érdekében, hogy egy internetes (vagy akármely) szolgáltatót közzétevőnek nevezhessünk, ezzel pedig felelősségét megállapíthassuk. Elsőként az adott személynek ráhatással kell rendelkeznie a –

⁴⁰² R.S. v. Google ítélet (26) bekezdés.

⁴⁰³ R.S. v. Google ítélet (26) bekezdés.

⁴⁰⁴ R.S. v. Google ítélet (27) bekezdés.

⁴⁰⁵ Az ítélet itt csupán egy példát említ az általános megelőző szűrő esetére: a gyermekpornográfiát. R.S. v. Google ítélet (30) bekezdés.

⁴⁰⁶ R.S. v. Google ítélet (29) bekezdés.

⁴⁰⁷ Érdemes azonban még megjegyezni, hogy a BGH a felperes sérelemdíj iránti kérelmének kérdésében kölni OLG-t újabb határozat hozatalára utasította. R.S. v. Google ítélet (31) bekezdés.

⁴⁰⁸ Például a későbbiekben tárgyalandó Payam Tamiz v. Google Inc ügy [2013] EWCA Civ 68

⁴⁰⁹ Davison v. Habeeb & Ors [2011] EWHC 3031 (QB)

⁴¹⁰ KARAPAPA–BORCHI (325. lj.) 271.

⁴¹¹ Donal SCOTT: „Searching, Suggesting and Speaking: Does a Company Have Recourse for Defamation on Google?” *King’s Student Law Review* 2012-2013/2. 129.

feltételezetten jóhírnév-sértő – tartalom létrehozására, másodszer pedig – negatív értelemben – nem szabad passzív közvetítői szerepet játszania.⁴¹² Ezt a szabályt egy „modern” jogeset egészítette ki némi többletkövetelménnyel. A Davidson v. Habeeb ügy⁴¹³ kapcsán a fenti megkötések mellett Richard Parkes bíró azt is megállapította, hogy a személyiségsértő javaslatokért való felelősséghez szükséges az, hogy a szolgáltató tudatában legyen az adott – akár csak feltételezetten – jogsértő tartalom létezésének.

4.2. A Trkulja v. Google és a Tamiz v. Google ügy eltérései és jogi konzekvenciái

Ausztráliában a Virginiai Legfelsőbb Bíróság (Supreme Court of Virginia) megállapította, hogy a keresőmotort szolgáltató – ebben az esetben is a Google – felelőssé tehető a kiegészítések által okozott személyiségsértésért. Beach bíró kimondta, hogy ha a szolgáltató tudott a jóhírnév-sértő tartalomról, akkor ezzel összefüggésben közzetevőnek („publisher”) kell tekinteni, ha és amennyiben méltányos időn belül nem távolítja el a sértő tartalmat. A pert Milorad Trkulja indította, ugyanis nevéhez a Google bizonyos bűncselekményeket kapcsolt, valamint a képkereső funkcionál Melbourne alvilágához fűződő képeket listázott.⁴¹⁴ Végül a felperes nyerte a pert, mely az ausztrál joggyakorlat meghatározó alapkövévé vált a döntés meghozatala óta. Nem véletlenül, hiszen az elméleti megállapítások mellett a felperesnek még 200 000 ausztrál dollárnyi kártérítést is megítéltek.⁴¹⁵

Eady bíró azonban az Egyesült Királyságban az ausztrál ítélettel teljesen ellentétes döntésre jutott a Tamiz v. Google ügyben.⁴¹⁶ A jogi kérdés ekkor az volt, hogy a Google közzetevőként felel-e a Blogger.com weboldalon megjelenő személyiségsértő kommentekért. Habár ebben az esetben a Google nem keresőszolgáltatóként lett a per alperese, hanem bizonyos adatok „tárolása” („hosting”) miatt,⁴¹⁷ a common law fejlődése miatt mégis fontos az ügyet közelebbről szemügyre vennünk. A Google felelősségének kérdése itt azért merült fel, mert a „bloggerek” felületét a keresőóriás szolgáltatta, így nem lenne kizárt úgy érvelnünk, hogy az ott megjelenő tartalomért is ő felel. A jogeset szerint Payam Tamizt sértő kifejezések jelentek meg a blogger weboldalon, melyet kérésére csupán közel négy hónapnyi próbálkozás után sikerült onnan eltávolítani.⁴¹⁸ Később bírósághoz fordult, azonban ott sem lett kedvezőbb számára az ítélet. Aszerint ugyanis a tartalmat „tároló” – azaz „hosting” tevékenységet végző – akkor sem tekinthető közzetevőnek, ha tudomást szerzett az információ személyiségsértő mivoltáról.⁴¹⁹ A bíróság pedig ezt az érvelést – az akkor még hatályban lévő – 1996-os

⁴¹² A „Federalist” című lap hasábjain megjelent cikkekkel kapcsolatos felelősségi kérdést még mind a mai napig alkalmazzák modern, technikai jellegű ügyekre. Részletesebben lásd: McLeod v. StAubyn [1899] AC 549

⁴¹³ Davison v. Habeeb & Ors [2011] EWHC 3031 (QB)

⁴¹⁴ Trkulja v Google Inc LLC & Anor (No 5) [2012] VSC 533 [5]

⁴¹⁵ Trkulja v Google Inc LLC & Anor (No 5) [2012] VSC 533 [56]

⁴¹⁶ Tamiz v Google Inc [2013] EWCA Civ 68

⁴¹⁷ KARAPAPA–BORGHI (325. lj.) 272.

⁴¹⁸ Corinna COORS: Reputations at Stake: „The German Federal Court’s Decision Concerning Google’s Liability for Autocomplete Suggestions in the International Context” *Journal of Media Law* 2013/5. 326.

⁴¹⁹ SCOTT (411. lj.) 130.

Defamation Act 1. cikk (2) bekezdés 3. fordulatára hivatkozva alkalmazta, melynek 2013 óta hatályos szövegében is megegyeznek az erre utaló szabályok.⁴²⁰

4.3. A Metropolitan International Schools Ltd v. Designtecnica & Google ügy⁴²¹

Az egyik legfontosabb, s precedensértékű ítéletet a keresőmotorok kapcsán ugyancsak Eady bíró hozta meg. Ez volt a Metropolitan International Schools Ltd v. Designtecnica & Google ügy, amelyben a felperes vállalkozása egyik szolgáltatásának elnevezéséhez a kereső az „átverés” („scam”) szót párosította.⁴²² A Metropolitan School egyébiránt távoktatást folytat számítógépes játékok fejlesztőinek és dizájnereinek, tehát az interneten róla elterjedt „hírek” még közelebről érintették a céget. A másik alperes a Designtecnica volt, mely ugyancsak személyiségsértő tartalmat jelentetett meg a Metropolitan School-ról. Ezt aztán a Google is feltüntette keresőjében.⁴²³ A felperes a sértő tartalom eltávolítása miatt nyújtotta be keresetét a bíróságra.

A bíróság legalapvetőbb kérdése az volt, hogy a Google felelőssé tehető-e a common law precedensjoga és a már fentebb említett Defamation Act értelmében. David Eady bíró érvelése szerint a Google nem volt az említett törvény értelmében „közzetevő” („publisher”), így nem állapítható meg a felelőssége sem.⁴²⁴ A bíró kiindulási pontnak a Google által tanúsított, az adott helyzetben általában elvárható magatartás kritériumát tekintette. Meglátása szerint nem beszélhetünk semmiféle mentális tényezőről a keresőnél, mert a felhasználónak nyújtott javaslatok generálása közben sem emberi beavatkozás, sem ráhatás nem tapasztalható, hiszen az algoritmus automatikusan „cselekszik”.⁴²⁵ Eady kiemeli továbbá, hogy a Google keresője csupán egy segítő, a keresést előremozdító köztes szereplő („facilitator”), melynek semmilyen körülmények között sem lehet ugyanolyan kiterjedt felelőssége, mint egy közzetevőnek.⁴²⁶

A bíróság érvelése meglátásom szerint több ponton is hibás. Először is bár a keresés közben valójában nincsen ráhatása a Google fejlesztőinek a javaslatokra, egyedi bejelentések és az általános irányelveik mentén szüntelen felügyelik a folyamatokat és a szükséges helyen, módon és időben közbe tudnak lépni a jogsértés kiküszöbölése érdekében. Továbbá, ha a Blogger.com- viszonylatában elemezzük az automatikus kiegészítést, láthatjuk, hogy bár az ott megjelenő kifejezések blokkolása esetén a jogsértő egy másik fórumon újból

⁴²⁰ A későbbiekben szükséges lesz a hatályos szabályozásra is kitérni, ezért tartom fontosnak kiemelni, hogy ezt az analógiát – a törvény e részének változatlanlansága következtében – továbbra is lehet alkalmazni.

⁴²¹ Metropolitan International Schools Ltd v Designtecnica Corporation & Google Inc [2009] EWHC 1765 (QB).

⁴²² Metropolitan International Schools Ltd v Designtecnica Corporation & Google Inc [2009] EWHC 1765 (QB) (18) bekezdés.

⁴²³ Metropolitan International Schools Ltd v Designtecnica Corporation & Google Inc [2009] EWHC 1765 (QB) (16) bekezdés.

⁴²⁴ Metropolitan International Schools Ltd v Designtecnica Corporation & Google Inc [2009] EWHC 1765 (QB) (49) bekezdés.

⁴²⁵ Metropolitan International Schools Ltd v Designtecnica Corporation & Google Inc [2009] EWHC 1765 (QB) (50) bekezdés.

⁴²⁶ Metropolitan International Schools Ltd v Designtecnica Corporation & Google Inc [2009] EWHC 1765 (QB) (51) bekezdés.

megjelenítheti ugyanazt a tartalmat, addig itt a sérelmes helyzet megszüntetése egyszerűen, s jórészt végérvényesen kivitelezhető.

Noha a common law rendszerének alapja a precedens ítéletekre való reflektálás, Eady bíró helyesen megjegyzi, hogy olyan új helyzetekben, amelyekben még soha nem látott módon merült fel a jogi probléma, nem lehet fenntartások nélkül kezelni az analógia módszerét.⁴²⁷ Így tehát nehéz a nyomdával vagy materiálisan is megjelenő újsággal összevetni a keresőmotorok felelősségi kérdéseit.⁴²⁸

A bíróság kitért továbbá az Európai Unió jogi szabályozására is és a *2000/31/EK irányelv* alapján próbálta megállapítani a tagállami bíróságok joggyakorlatát. A legtöbb vizsgált országban (Franciaország, Spanyolország, Portugália) arra jutott, hogy az ottani bíróságok sem tennék felelőssé a Google-t az előtte levő ügghöz hasonló esetben.⁴²⁹

Ezekon az alapokon tehát nem mondta ki a Google felelősségét a bíróság, ami nagyon érdekes kérdéseket vet fel. Egyrészt – ahogyan azt majd a későbbiekben látjuk⁴³⁰ – az uniós jog alkalmazása problémás, mivel az Európai Unió Bírósága másképpen fogja fel a jogi kérdést, másrészt pedig a sérelmet szenvedettek számára a jogbiztonság kerül némileg veszélybe. Utóbbit azért is érdemes kiemelni, mert – szemben a blogokkal – az automatikus kiegészítések esetén nincsen lehetőség további szolgáltatókhoz fordulni, vagy esetleg ellenük keresetet benyújtani, mivel ebben a technikai szegmensben a Google-nek vannak csak kompetenciái.

Összességében viszont a fent említett ügyek (Trkulja, Tamiz, Metropolitan School) esetén a common law rendszerére globálisan azt mondhatjuk, hogy a „közvetevői” („publisher”) minőséghez három konjunktív feltételnek kell megvalósulnia. Elsőként egy „mentális elemnek” kell teljesülnie, azaz a szolgáltató fejlesztőinek közvetlen ráhatással kell rendelkezniük a tartalomra, továbbá a keresőmotorok – legalább – feltételezhetően személyiségsértő kifejezéseket kell javasolnia a felhasználóknak. Végül erről a jogsértő tartalomról tudomást kell szereznie a keresőmotor üzemeltetőjének.⁴³¹

5. Az egyének és adataik védelme, valamint a „feledésbe merüléshez való jog” az Európai Unió Bíróságának joggyakorlatában

5.1. Jogi környezet, a szabályozás elavultsága

A személyes adatok védelme már régebb óta központi kérdés, amelyet a közösségi jog irányelvben szabályoz. Az alábbi joggyakorlat megszületésének idején *a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról*

⁴²⁷ Metropolitan International Schools Ltd v Designtecnica Corporation & Google Inc [2009] EWHC 1765 (QB) (52) bekezdés.

⁴²⁸ A bíróság mégis számos ügyet említ még a 19. század végéről, melyre később az ítéletet is alapozza. Lásd például: Metropolitan International Schools Ltd v Designtecnica Corporation & Google Inc [2009] EWHC 1765 (QB) (22) bekezdés.

⁴²⁹ Metropolitan International Schools Ltd v Designtecnica Corporation & Google Inc [2009] EWHC 1765 (QB) (98)-(115) bekezdések.

⁴³⁰ González v. Google ítélet.

⁴³¹ KARAPAPA–BORGHI (325. lj.) 273.

szóló 95/46/EK irányelv hatályos joganyagnak és iránymutatásnak számított. 1995 óta viszont sok minden változott, nem csak a társadalom, de a technika terén is.⁴³² Jóllehet az internet elterjedése ehhez az évtizedhez köthető, ez a mára már mindennapivá váló információforrásunk nem volt olyan hangsúlyos az irányelv hatályba lépése idején. Noha a később tárgyalandó jogvita alapját ennek a jogszabálynak az értelmezése adja, a közösségi jogalkotás számára fontos előrelépés volt az általános adatvédelmi rendelet 2018-as hatályba lépése is.

5.2. Az Európai Bíróság gyakorlata – a M.Costeja González v. Google ügy⁴³³

A fenti joganyagra támaszkodva az Európai Unió Bírósága fontos, sőt előremutató ítéletet hozott Mario Costeja González spanyol állampolgár ügyében. Bár expressis verbis nem olvashatjuk a rendelkezések között, de a „feledésbe merüléshez való jog” („right to be forgotten”) áll a Bíróság érvelésének középpontjában. A Bíróság ugyanis helyt ad az M. Costeja González (a továbbiakban: González) által benyújtott panasznak, és a Google Inc.-t arra kötelezi, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy González személyes adatait törölje az indexéről, és akadályozza meg, hogy a jövőben ezek hozzáférhetőek legyenek.⁴³⁴

A tényállás szerint 2010 márciusában González – a későbbi per felperese – panaszt nyújtott be az Agencia Española de Protección de Datos-hoz, mely a spanyol adatvédelmi ügynökség (a továbbiakban: AEPD), hogy a La Vanguardia lap, valamint a Google Spain és a Google Inc. távolítsák el honlapjukról, illetve keresőmotorjukból a napilapban 1998-ban megjelent cikket. Az írás González nevét egy társadalombiztosítási tartozás behajtására irányuló lefoglalással kapcsolatos ingatlan-árveréssel összefüggésben említő közleményt tartalmazott, amelynek megjelenítése már egyáltalán nem volt releváns.⁴³⁵

A La Vanguardia-val szembeni beadványt az AEPD elutasította, mert a szóban forgó információk közzététele jogilag megalapozott volt, így ez nem lehetett a későbbiekben jogvita tárgya.⁴³⁶ Sokkal érdekesebb viszont, hogy a Google Spain és a Google Inc. tekintetében a panasznak helyt adtak. Az AEPD tudniillik kijelentette, hogy a kereső működtetői a szabályozás értelmében adatkezelést végeztek, így a felelősséget meg lehet állapítani – ráadásul korlátlanul.⁴³⁷ A Google – spanyol leányvállalata és maga a Google Inc. is – pert indított a hatósági határozat felülvizsgálata érdekében. Ezzel kapcsolatban tette fel kérdéseit az Audiencia Nacional az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatal céljából.⁴³⁸

⁴³² LEHOCZKI Balázs: „Az egyének védelme az interneten elérhető személyes adataik keresőmotorok általi kezelésének vonatkozásában - az Európai Unió Bírósága” *Acta Humana. Emberi jogi közlemények* 2014/2. 124.

⁴³³ Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González v. Google Spain SL, Google Inc. C-131/12. sz. ügy.

⁴³⁴ González v. Google ítélet (2) bekezdés.

⁴³⁵ González v. Google ítélet (14)-(15) bekezdés.

⁴³⁶ González v. Google ítélet (16) bekezdés.

⁴³⁷ González v. Google ítélet (17) bekezdés.

⁴³⁸ González v. Google ítélet (18)-(20) bekezdés.

A nemzeti igazságszolgáltatási fórum több, egymással közvetlenül összefüggő kérdést tett fel a *95/46/EK irányelvvel*, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájával kapcsolatban.⁴³⁹ Ezek közül azokat kívánom részletesebben taglalni, amelyekre adandó válaszok jelentős novummal rendelkeznek a közösségi jog fejlődésében.

Első kérdés az, hogy adatkezelőként, vagy más szerepben tartozik-e az irányelv hatálya alá a Google, illetve az általa üzemeltetett keresőmotor működését az „adatkezelés” fogalmába tartozó tevékenységként kell-e értelmezni? A Bíróság érvelése szerint a keresőmotor „tevékenységét” az irányelv 2. cikk b) pontja alapján adatkezelésnek kell tekinteni, mivel az „hozzáférhetővé tesz” bizonyos adatokat.⁴⁴⁰ Ezt a megállapítást az sem rontja le, hogy ezeket az információkat már közzétették az interneten, s azokat a keresőmotor nem változtatta meg. Továbbá a Google tevékenysége meghatározó szerepet játszik az említett tartalmak globális terjesztésében, mivel azokat bármely internethasználó számára elérhetővé teszi, azoknak is, akik másként nem találták volna meg azt a weboldalt, amelyen az adott adatokat közzétették.⁴⁴¹ Így könnyen létrehozhatták a felhasználók az érintett „internetes profilját”, ezzel jelentősen megsértve a magánélethez és a személyes adatok védelméhez való alapvető jogot.⁴⁴² Az első kérdés kapcsán tehát kijelenthetjük, hogy mind az adatkezelés, mind az adatkezelő tevékenység megállapítást nyert a Google terhére.

A következő kérdés, hogy a Google Spain és a Google Inc. esetében alkalmazhatóak-e a *95/46/EK irányelvet* átültető nemzeti jogszabályok.⁴⁴³ A Google azzal érvelt, hogy a Google Spain csupán reklámtevékenységet végez Spanyolországban, míg a keresések és egyéb adatok kezelése a Google Inc. szerverein működik, melyek az Európai Unión kívül találhatóak. A Bíróság viszont helyesen állapította meg, hogy a Google az érintett tagállamban található szervezetének tevékenysége az anyavállalatával elválaszthatatlanul összekapcsolódik, mivel a reklámhelyekkel kapcsolatos tevékenységek jelentik azt az eszközt, amelyek a szóban forgó keresőmotort nyereségesessé teszik, ugyanakkor ez a keresőmotor teszi lehetővé a reklámtevékenység végzését.⁴⁴⁴ Ezzel pedig kétségtelenül kijelenthetjük, hogy alkalmazható az adatkezelőkre vonatkozó szabály a Google Inc.-re is.

Végül, de nem utolsó sorban a legfontosabb kérdés az volt, hogy a Google köteles-e bizonyos linkeket és javaslatokat törölni a találati listájából, illetve hogy erre milyen módon kerülhet sor. A Google álláspontja szerint az arányosság elve érdekében az információk eltávolítására irányuló minden kérelmet az adott honlap szerkesztőjéhez kell intézni, mivel a kereső üzleti érdekét és szabad véleménynyilvánításhoz való jogát sértené a találat eltávolítása az indexei közül.⁴⁴⁵ A Bíróság elsődlegesen az irányelvben szabályozottakra utal, s megállapítja, hogy az adatkezelőnek az információt „tiszteletesen és törvényesen” kell szolgáltatnia, mely együtt jár annak „pontos, és ha szükséges, időszerű” mivoltával. Az e rendelkezésekben foglalt követelményeknek meg nem felelő adatok törlésére vagy helyesbítésére pedig minden ésszerű

⁴³⁹ González v. Google ítélet (20) bekezdés.

⁴⁴⁰ González v. Google ítélet (28) bekezdés.

⁴⁴¹ González v. Google ítélet (36) bekezdés.

⁴⁴² González v. Google ítélet (37)-(38) bekezdés.

⁴⁴³ González v. Google ítélet (42) bekezdés.

⁴⁴⁴ González v. Google ítélet (56) bekezdés.

⁴⁴⁵ González v. Google ítélet (63) bekezdés.

lépést szükséges megtenni.⁴⁴⁶ Nem vitás, hogy az érintett személyiségi jogaiba történő beavatkozás mértékét megsokszorozza az internet és a keresőmotorok modern társadalomban betöltött jelentős szerepe. Így meg kell találni egy „megfelelő egyensúlyt” ezen törekvés és azoké között, akiknek esetleg érdekeltységük fűződik a kérdéses információhoz való hozzáféréshez.⁴⁴⁷ Összességében arra jut a Bíróság, hogy „a keresőmotor működtetője köteles arra, hogy az egy személy nevére való keresés nyomán megjelenő találati listáról törölje a harmadik fél által közzétett és e személlyel kapcsolatos információkat tartalmazó weboldalakra mutató linkeket, abban az esetben is, [...] ha önmagában az említett oldalakon történő közzététel jogszerű.”⁴⁴⁸

Egyetlen egy súlyponti kérdés maradt már csak megválaszolatlanul, avagy hogy felszólítható-e a keresőmotor működtetője jogszerűen közzétett tartalomra mutató link eltávolítására, ha annak közlése óta már eltelt egy bizonyos idő. A Bíróság kijelentette, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7. és 8. cikkében foglalt alapvető jogaira tekintettel az érintett kérheti, hogy a kérdéses információt többé ne tegyék a találati lista segítségével hozzáférhetővé a nagy nyilvánosság számára. E jogok ugyanis főszabály szerint nemcsak a keresőmotor működtetőjének gazdasági érdekét előzik meg, hanem a nyilvánosság ahhoz fűződő érdekét is, hogy az e személy nevére vonatkozó keresés során meg lehessen találni az említett információt. Ez alól csak az lehet kivétel, ha az érintett személy közszereplő.⁴⁴⁹ Előbbi nézetét azzal támasztotta alá a Bíróság, hogy egykoron jogszerű tartalmak aktuálisan már összeegyeztethetetlenek lehetnek a szabályozással, méghozzá azért, mert az információk nem, vagy már nem relevánsak, illetve túlzóak.⁴⁵⁰ Ez pedig könnyen bizonyítható, hiszen a konkrét jogvita esetében a közzététel óta mintegy 16 év telt el (az ügyet 2014-ben tárgyalta a bíróság).⁴⁵¹

5.3. Az ügy hatása az Európai Unióban

A Bíróság döntésének hatására a Google kénytelen volt saját uniós adatvédelmi rendszerét az ítélethez igazítani. Kiszélesedtek az eltávolítási kérelem keretei, viszont nagy problémává vált, hogy „a feledésbe merüléshez” való jog a sérelmek tág körét fedi le, s azt is ki kell emelnünk, hogy az Európai Unió területén kívül ezek a lehetőségek a sérelmet szenvedettek számára nem állnak rendelkezésre, így ott az adott tartalmak továbbra is elérhetők maradhatnak.⁴⁵² A kérelmek kapcsán viszont azt sem szabad elfelejtenünk, hogy azok a Google-hoz kerülnek, így a keresőóriás lesz az, aki az „ügyeket” elbírálja, azaz maga próbálja megítélni azt, amit az Európai Unió Bírósága a nemzeti bíróságok egyéni mérlegelési jogkörébe utalt.⁴⁵³ A Bíróság ítélete korszakalkotó jelentőséggel bír, s remélhetőleg nem az

⁴⁴⁶ González v. Google ítélet (72) bekezdés.

⁴⁴⁷ González v. Google ítélet (81) bekezdés.

⁴⁴⁸ González v. Google ítélet (88) bekezdés.

⁴⁴⁹ González v. Google ítélet (97) bekezdés.

⁴⁵⁰ González v. Google ítélet (94) bekezdés.

⁴⁵¹ González v. Google ítélet (98) bekezdés.

⁴⁵² NAVRATYIL Zoltán: „Internet és Szólásszabadság: a „felejtés joga” és a „feledésbe merüléshez” való jog” *Iustum Aequum Salutare* 2015/2. 100.

⁴⁵³ Ilyen módon a „nem megfelelő”, „nem vagy már nem releváns”, illetve „túlzó mértékű” adatok fogalmának a meghatározása – jóllehet csak a perindításig – a Google mérlegelésén alapszik. LEHOCZKI Balázs (432. lj.) 128.

utolsó a sorban. A már fentebb említett rendelettervezet újabb irányokat nyithat, amely akár közvetlenül is hatással lehet a magyar joggyakorlatra.

6. A magyar jogi megoldás lehetőségének vizsgálata

A magyar szabályozás alapját a *2000/31/EK irányelvet* átültető, az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (a továbbiakban: Ektv.) képezi. A törvény a keresőszolgáltatást közvetítő szolgáltatóként határozza meg. Maga a keresőmotor üzemeltetője pedig az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltató, amely információk megtalálását elősegítő eszközöket biztosít az igénybe vevő számára.⁴⁵⁴ Ezzel együtt pedig korlátozott felelősséget állapít meg e közvetítő számára. A törvény fogalmait ennél részletesebben egy bírósági döntés (BDT 2008. 1777.) bontja ki és értelmezi. A Fővárosi Ítéltábla jogerős ítélete helyben hagyta az első fokon eljáró bíróság döntését, melyben – többek között – a keresőszolgáltatás felelőségének korlátozása került kimondásra. Továbbá azt is megállapította a bíróság, hogy a szolgáltató akkor mentesülhet a felelőség alól, ha az Ektv. 8-11. §-ban meghatározott feltételeknek eleget tesz, és úgy jár el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.⁴⁵⁵ Azt azonban fontos kiemelni, hogy a magyar jogesetben a www.zeneszoveg.hu saját adatbázisára mutató keresője volt a vita tárgya, így – szemben a Google-lel – nem külső linkekre mutatott annak találati listája.

A fent említettek alapján könnyen feltételezhetnénk azt, hogy felesleges kutatni a magyar jog válaszát az automatikus kiegészítések kapcsán, hiszen a gyakorlat már kijelölte számunkra az irányt. Ez a feltevés azonban azért hibás, mert a Fővárosi Ítéltábla tovább finomította az Ektv. közvetítő szolgáltatókra vonatkozó fogalmát, s megállapította, hogy a törvény 2. § ld) pontja alá az tartozik, „aki nem avatkozik bele a tartalom előállításába, azon nem változtat.”⁴⁵⁶ Ezzel pedig arra a következtetésre juthatunk, hogy mivel a Google keresési javaslatait a fejlesztők több ponton is szerkeszthetik, a magyar szabályozás szerint egy ilyen jóhírnév-sértő esetben a Google felelőségre lenne vonható, mint az Ektv. 2. § k) pontja szerinti szolgáltató, az R.S. v. Google ítélettel analóg módon azonban csak bizonyos megszorításokkal.

Más esetben a Fővárosi Ítéltábla nem állapította meg a személyiségi jogsértést egy olyan kérdésben, ahol a sérelmet szenvedett az elfeledéshez való jogán kívül jó hírnév sértésre is hivatkozott, jóllehet olyan tartalomra, amelyet egy harmadik honlap tett közzé. Érvelése szerint a Google egy évig halogatta, illetve nem teljesítette találati listából való törlés iránti panaszbeadványa intézését. Itt a bíróság a kereső működésének érdemében nem határozott, inkább a leányvállalat helyzetével foglalkozott, de azt is megjegyezte, hogy nem talál

⁴⁵⁴ Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (a továbbiakban: Ektv.) 2. § ld) pont

⁴⁵⁵ Némileg felfedezhető az analógia a BGH hasonló ítéletével kapcsolatosan. Urteil vom 14. Mai 2013 – VI ZR 269/12.

⁴⁵⁶ BDT 2008. 1777.

jogalapot a törlésre irányuló kérelemre, ugyanis – érvelése szerint – a kereső működése nem meríti ki a törvényi definíciót.⁴⁵⁷

Konklúzió

Az elmúlt évek során a legtöbb olyan országban, ahol felmerült a keresőmotorok automatikus kiegészítő funkciójának a jogsértő „magatartása”, eljutottak az ügyek a legfelsőbb bíróságokig, még hazánkban is született több jogerős ítélet,⁴⁵⁸ jóllehet ítélőtáblai szinten. Ebből azt a konklúziót kellene levonnunk, hogy kezd egy nagyjából egységes irány kirajzolódni, pedig a valós helyzet egészen más. Egyes bíróságok – főleg az angolszász világban – régi jogi standardokhoz nyúlnak, amelyek már nem kielégítőek a mai „cyber jog” világában, de másoknál is hiányzik a világos, logikus, a technikai környezetet helyén kezelő érvelés. Eady bíró a common law rendszerében egy igen „ortodox” véleményt fogalmazott meg, amikor teljes mértékben mentesítette a kártérítési felelősség alól a Google-t. Némileg problémásan még néhány XIX. századi jogesetre is visszautalt, ezzel indokolva meg egy XXI. századi ítéletet. Ugyanakkor nagyon nehéz és problémás a nyomtatott sajtó korának összevetése a mai internetszolgáltatók világával. Ha csak arra utalok, hogy egy újság az előző évszázadban milyen „lassan”, s „kevés” előfizetőhöz jutott el, könnyen beláthatjuk, hogy kisebb bántalom érte akkor a személyiségi jogaiban sértettek érdekeit. Ma, amikor a Google kezd információforrásunkká válni, minden hír percek alatt elérhetővé válik számunkra.

Ráadásul a szakirodalomban is meglehetősen ellentétesek a nézetek. A már említett James Grimmelmann például a keresőmotorokat „tanácsadónak” („advisor”) tekinti,⁴⁵⁹ míg mások személytelen algoritmusokról beszélnek. Az viszont bizonyos, hogy a technikai feltételek és a Google által nyújtott információ alapján megállapítható, hogy az automatikus kiegészítő funkció egy bonyolult számítógépes program, amely a fejlesztők beavatkozásának és ún. harmadik felek, azaz maguk a felhasználók egymásra hatásának köszönhetően működik. Szélsőséges esetben ezt nevezhetnénk a „mesterséges intelligencia” egyik korai megjelenési formájának, azonban meglátásom szerint ennél egyszerűbb rendszerről van szó. Jogi szempontból kulcskérdés, hogy végső soron ki tudja a keresőmotor által generált javaslatokat befolyásolni, megváltoztatni. Egyrészt maguk a felhasználók vannak „ráhatással” az előbb említettek alapján, másrészt viszont a Google fejlesztői csapata rendelkezik ezzel a képességgel. Előbbieknél természetesen nem tudunk megállapítani felelősséget, míg utóbbinál ez sokkal adekvátabb és kézenfekvőbb. Ha és amennyiben az adott igazságszolgáltatási fórum ezt a meglátásomat osztja, akkor következő lépésként a „szolgáltató”, illetve a „közvetítő szolgáltató” fogalmát kell értelmeznie és alkalmaznia az adott esetre. Szándékosan használtam magyar terminológiát az angol szakkifejezések helyett,⁴⁶⁰ mivel kitértem a hazai jog lehetséges válaszára is.

⁴⁵⁷ Fővárosi Ítéltábla Pf. 20.313/2016/6.

⁴⁵⁸ Fővárosi Ítéltábla Pf. 20.776/2016/4.; Fővárosi Ítéltábla Pf. 20.313/2016/6.

⁴⁵⁹ James GRIMMELMANN: „Speech Engines” *Minnesota Law Review* 2014/98. 868.

⁴⁶⁰ Ahogyan azt már fentebb említettem, a common law országokban ezt a „közvetítő” és a „közzetevő” kategóriák testesítik meg.

A helyzetet tovább nehezíti, hogy igen jelentős érdekek feszülnek egymással szembe, amelyek nagyon nehezen feloldhatók. Egyrészt az államnak – különböző megfontolásokból – érdeke vagy éppen kötelezettsége az állampolgárait védeni, azok személyhez fűződő jogait, magánéletét, személyes adatait tiszteletben tartani. A másik oldalon viszont ott áll a véleménynyilvánítás szabadsága, a közügyek szabad megvitatása, amely a telekommunikáció újszerű világában az internet platformjára tevődött át. Ugyanezen az oldalon állnak a globális világ legnagyobb gazdasági társaságai, élükön a Google-el vagy az Amazon-nal, amelyeknek ugyancsak az az érdeke, hogy minél több adatot gyűjtsön a felhasználóiról, és ha az „eredmény” félre is csúszik, ne legyenek felelősek az automatizált szoftvereik jogsértésért. Ez a nézőpont is védhető, hiszen lehetetlen minden keresési találat, javaslat mellé egy fejlesztőt odaállítani, hogy felügyelje az egész folyamatot.

Mégis előremutató az a tanulmányban is megvilágított irány - élén az európai joggyakorlattal -, amely szerint a jogsértés mellett a közvetítő szolgáltató keresőmotorok üzemeltetőjének felelősége is megállapítható abban az esetben, ha a kiegészítő funkciók a felhasználóban azt a meggyőződést keltik a szavak összekapcsolásával, hogy az a keresett személyre tekintettel valós állítás. Ezen túl viszont meglehetősen szélesnek érzem a személyes adatok védelmét a feledésbe merüléshez való jog kapcsán, különös tekintettel az internet határokon átívelő jellegére, a tartalmak eredeti nyilvánosságra hozó általi törlésre kötelezésének hiányára és a feldolgozhatatlanul nagy mennyiségű adatra.